ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
ATATURK UNIVERSITY PUBLICATIONS

Araştırma Makalesi *Research Article* DOI: 10.55590/literatureandhumanities.1748623

Tarihin Sessiz Sayfaları: *Tom Amca'nın Kulübesi*'nden *Şikago Mezbahaları*'na Yeni Tarihselci Bir Yolculuk

The Silent Pages of History: A New Historicist Journey from *Uncle Tom's Cabin* to *The Jungle*

Dilay İDDİĞ[1]
(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Van, Türkiye,

Yüzüncü Yıl University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature, Van, Türkiye
iddigdilay@gmail.com

Bülent Cercis Tanrıtanır[2]

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Van, Türkiye,

Yüzüncü Yıl University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature, Van, Türkiye
bcercis@gmail.com

Bu makale, yazarın Prof. Dr. Bülent Cercis Tanrıtanır danışmanlığında hazırladığı "Harriet Beecher Stowe'un Tom Amca'nın Kulübesi ve Upton Sinclair'in Şikago Mezbahaları Romanlarının Yeni Tarihselcilik Bağlamında İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

This article is derived from the author's MA thesis titled "An Analysis of Harriet Beecher Stowe's Uncle Tom's Cabin and Upton Sinclair's The Jungle in the Context of New Historicism", supervised by Prof. Dr. Bülent Cercis Tanrıtanır.

Öz

Bu makale, Harriet Beecher Stowe'un *Tom Amca'nın Kulübesi* ve Upton Sinclair'in *Şikago Mezbahaları* adlı eserlerini Yeni Tarihselcilik kuramı çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelemektedir. "Tarihin Sessiz Sayfaları" başlığı altında, tarih yazımında sıklıkla dışlanan ya da bastırılan sınıfların "köleler ve işçiler" gibi edebî temsilleri mercek altına alınmaktadır. Yeni Tarihselcilik, tarihi sabit ve nesnel bir anlatıdan ziyade; ideoloji, söylem ve güç ilişkileriyle biçimlenen çok katmanlı bir yapı olarak ele alır. Bu bağlamda, Stowe'un eseri Amerika'daki kölelik sistemini sorgularken; Sinclair'in romanı, kapitalizmin emek sömürüsüne dayanan doğasını gözler önüne serer. Her iki eser de kendi dönemlerinin kültürel, ekonomik ve politik yapılarına eleştirel bir pencere açar. Edebiyatın, tarihsel gerçekliği yalnızca yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda onu dönüştürme potansiyeline sahip bir araç olduğu tezi, çalışmanın temel varsayımını oluşturur. Makale, tarihin yalnızca galiplerin sesiyle yazılmadığını; edebî metinlerin, susturulanların tarihini duyurmak açısından güçlü bir platform sunduğunu savunur. Böylece, *Tom Amca'nın Kulübesi* ve *Şikago Mezbahaları*, Yeni Tarihselcilik ışığında yalnızca roman değil, aynı zamanda tarihsel belge olarak da yeniden okunur.

Anahtar Kelimeler: Yeni tarihselcilik, edebiyat ve tarih ilişkisi, kölelik, kapitalizm, toplumsal sınıf, sessizleştirilmiş anlatılar

Abstract

This article presents a comparative analysis of *Uncle Tom's Cabin* by Harriet Beecher Stowe and The *Jungle* by Upton Sinclair within the framework of New Historicism. Under the title "The Silent Pages of History," the study highlights how marginalized social groups such as "slaves and industrial workers" are represented in literature, revealing the ideological undercurrents of historical narratives. New Historicism rejects history as a single, objective account and instead views it as a discourse shaped by power, ideology, and cultural forces. Stowe's novel interrogates the brutality of slavery in 19th-century America, while Sinclair's work critiques the capitalist exploitation of labor in the early 20th century. Both novels serve as fictional yet powerful testimonies of their respective eras. The study argues that literature not only reflects historical reality but also has the power to reshape it. By applying New Historicist methods, these novels are reinterpreted not merely as literary works but as cultural artifacts that give voice to those silenced by dominant historical discourses. Ultimately, the article emphasizes literature's potential to rewrite history from the perspective of the oppressed.

Keywords: New historicism, literature and history, slavery, capitalism, social class, silenced narratives

Geliş Tarihi/Received	23.07.2025
Revizyon/Revision	14.07.2026
Kabul Tarihi/Accepted	16.07.2026
Yayın Tarihi/Publication Date	09.10.2026

Atıf:
İddiğ, D., & Tanrıtanır, B. C. (2026). Tarihin Sessiz Sayfaları: *Tom Amca'nın Kulübesi*'nden *Şikago Mezbahaları*'na Yeni Tarihselci Bir Yolculuk. *Edebiyat ve Beşeri Bilimler Dergisi* (78), 52-63.

Cite this article:
İddiğ, D., & Tanrıtanır, B. C. (2026). The Silent Pages of History: A New Historicist Journey from *Uncle Tom's Cabin* to *The Jungle*. *Journal of Literature and Humanities* (78), 52-63.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

Edebiyat ve tarih, birbirinden ayrı disiplinler gibi görünse de, toplumsal hafızanın inşasında birbirini besleyen iki temel anlatı biçimidir. Özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru gelişen postmodern teorilerle birlikte, tarihsel gerçekliğin nesnel, tarafsız ve yekpare bir anlatı olamayacağı görüşü ağırlık kazanmıştır. Bu düşünsel dönüşümün önemli yansımalarından biri de, 1980'li yıllarda Stephen Greenblatt önderliğinde gelişen Yeni Tarihselcilik (New Historicism) kuramıdır.

Yeni Tarihselcilik, edebî metinleri yalnızca estetik bir ürün olarak değil, aynı zamanda üretildikleri tarihsel, kültürel ve ideolojik bağlamların bir yansıması olarak ele alır. Bu yaklaşım, tarihsel anlatıların mutlak bir gerçeklik değil, dönemin iktidar ilişkileri, söylem yapıları ve kültürel kodları doğrultusunda biçimlenen yapılar olduğunu savunur. Eser ile tarih arasındaki ilişkiyi metinlerarası ve bağlamsal bir düzlemde kuran Yeni Tarihselcilik, aynı zamanda edebî metinlerin tarihsel belgeler gibi okunabileceğini, buna karşılık tarihsel belgelerin de edebî temsiller içerdiğini ileri sürer. Louis Montrose'un ifadesiyle bu kuram, hem "metinlerin tarihselliği"ni hem de "tarihin metinselliği"ni merkeze alır. Yeni Tarihselcilik, 20. yüzyılın son çeyreğinde, özellikle yapısalcılık ve Yeni Eleştiri gibi edebiyatı yalnızca biçimsel unsurlarıyla ele alan yaklaşımlara bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Kuramın temelinde, tarihsel bilginin mutlak bir nesnelliğe dayanamayacağı ve tarihin her zaman belirli bir ideolojik ve kültürel bağlam içerisinde yazıldığı fikri yer alır. Bu nedenle, Yeni Tarihselcilik tarihsel olayları ya da belgeleri yalnızca birer veri olarak değil, aynı zamanda kültürel pratikler, iktidar yapıları ve söylem sistemleriyle iç içe geçmiş anlatılar olarak değerlendirir. Kuramın savunucularına göre, tarihsel belgeler dahi kurmaca öğeler taşır; çünkü bu belgeler, onları üreten kişi ya da kurumların dünya görüşünü, değerlerini ve önceliklerini yansıtır.

Yeni Tarihselcilik, Michel Foucault'nun bilgi-iktidar ilişkisi teorisinden büyük ölçüde etkilenmiştir. Foucault'ya göre bilgi hiçbir zaman tarafsız değildir; her bilgi formu aynı zamanda bir iktidar ilişkisinin ürünüdür. Bu bağlamda, tarihin yazımı da iktidar yapılarının etkisi altında şekillenir. Stephen Greenblatt da bu düşünceden yola çıkarak, edebî metinlerin yalnızca yazıldıkları dönemin tarihsel bağlamını yansıtmadığını, aynı zamanda o dönemin kültürel üretim biçimlerini, sosyo-politik çatışmalarını ve baskı mekanizmalarını da görünür kıldığını savunur.

Yeni Tarihselci yaklaşıma göre, edebî bir metin ne kadar bireysel ve özgün görünürse görünsün, o metin kaçınılmaz olarak üretildiği dönemin söylemsel yapıları içinde şekillenir. Dolayısıyla bir metni anlamak, sadece yazarın niyetini çözümlemek değil; aynı zamanda metnin içinde yer aldığı kültürel, tarihsel ve ideolojik bağlamları analiz etmek anlamına gelir. Metin, yazarın tek başına oluşturduğu bir yapı değil; aksine, çok sayıda tarihsel ve kültürel metnin bir araya gelerek oluşturduğu bir söylem alanıdır. Bu nedenle Yeni Tarihselcilik, edebiyat eleştirisinde metinlerarasılık, tarihsel bağlam, iktidar ilişkileri, kültürel pratikler ve sessizlikler gibi kavramları merkezine alır. Ayrıca Yeni Tarihselcilik, geleneksel tarih anlatılarına karşı çıkarak, "büyük adamlar tarihi" olarak adlandırılan tek merkezli, homojen anlatıların ötesine geçmeyi amaçlar. Bu bağlamda, tarih sahnesinde görünmez kılınmış bireylerin kadınlar, köleler, işçiler, göçmenler ve diğer marjinalize edilmiş grupların temsilini merkeze alır. Bu grupların sesleri, çoğu zaman tarihsel belgelerde değil, edebî metinlerde yankılanır. Bu nedenle Yeni Tarihselcilik, edebiyatı yalnızca estetik bir uğraş değil; aynı zamanda alternatif tarihsel anlatıların taşıyıcısı olarak görür. Bununla birlikte, Yeni Tarihselcilik tarihsel olayları anlatmakla kalmaz, aynı zamanda tarihsel anlatının nasıl üretildiğini, hangi güç yapılarının etkisinde şekillendiğini ve kimlerin bu anlatı dışında bırakıldığını sorgular. Bu yönüyle hem eleştirel teori hem de kültürel çalışmalar açısından önemli bir yaklaşım olarak kabul görmektedir. Edebî metinlerin tarihsel belgelerle birlikte değerlendirilmesini öneren bu kuram, geçmişi anlamak kadar, bugünün düşünsel yapısını sorgulamak için de güçlü bir araç sunar (Chakrabarty, 2000).

Bu kuramsal yaklaşım doğrultusunda, Harriet Beecher Stowe'un *Tom Amca'nın Kulübesi* ve Upton Sinclair'in *Şikago Mezbahaları* adlı romanları, yalnızca kurgu ürünleri değil, aynı zamanda 19. ve 20. yüzyıl Amerikan toplumunun derin sınıfsal ve kültürel yarıklarını gözler önüne seren tarihsel tanıklıklar olarak okunabilir. Bu bağlamda makale, söz konusu eserleri Yeni Tarihselcilik çerçevesinde inceleyerek, tarihin yalnızca galiplerin değil, aynı zamanda bastırılmış seslerin de anlatımı olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Yeni Tarihselcilik: Kuramsal Çerçeve ve Tanım

Yeni Tarihselcilik, 1980'li yıllarda Stephen Greenblatt tarafından şekillendirilmiş ve özellikle Rönesans dönemi İngiliz edebiyatı üzerine yapılan çalışmalarla akademik alanda yankı uyandırmış postmodern bir edebiyat kuramıdır. Stephen Greenblatt, Yeni Tarihselciliğin kuramsal öncülerinden olmakla birlikte bu yaklaşımı "küçük güçler" kavramı üzerinden açıklamıştır. Ona göre tarih, sadece büyük olayların ve figürlerin anlatımı değil, aynı zamanda sıradan insanların ve gündelik pratiklerin tarihidir; dolayısıyla tarih ve kültür arasındaki etkileşim mikro ölçekte de incelenmelidir (Greenblatt, 1980; Greenblatt, 1990). Bu perspektif, tarih anlatılarının üretim süreçlerine ve ideolojik işlevlerine odaklanır (Howard, 1991). Bu yaklaşım, edebî metinlerin yalnızca biçimsel yapılarıyla değil, aynı zamanda üretildikleri tarihsel, toplumsal ve kültürel bağlamlarla birlikte okunmasını savunur. Yeni Tarihselciliğin temel iddiası, hem tarihin metinsel bir yapı taşıdığı hem de edebî metinlerin tarihsel olduğu yönündedir (Montrose, 1997). Yeni Tarihselcilik, Michel Foucault'nun iktidar, bilgi ve söylem ilişkisi üzerine geliştirdiği teorilerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Foucault (1972), iktidarın sadece baskı uygulayan bir yapı olmadığını,

aynı zamanda bilgi ve söylem yoluyla üretildiğini ve toplumsal düzeni şekillendirdiğini belirtir. Yeni Tarihselcilik, bu bağlamda tarih metinlerinin, iktidarın temsil ve yeniden üretim alanları olduğunu savunur (Said, 1983). Anne Lake Prescott (1991) ise Yeni Tarihselciliği, metinlerin hem üretildiği dönemi yansıtan hem de dönemi dönüştüren etkileşimsel süreçler olarak ele alır. Bu bağlamda, edebi metinler sadece pasif tarih belgeleri değil, aynı zamanda tarihsel güç ilişkilerinin aktif katılımcılarıdır. Dolayısıyla Yeni Tarihselcilik, metin ile tarih arasındaki karşılıklı dönüşümü ön plana çıkarır (Bristow, 1991). Bu yaklaşım, tarih ve edebiyat arasındaki ikiliği aşarak, her iki disiplinin de sosyal pratikler ve kültürel üretim bağlamında yeniden değerlendirilmesini sağlar. Yeni Tarihselcilik, tarihsel metinlerin çoklu anlam katmanları taşıdığını ve bu anlamların, metinlerin tarihsel bağlamları ve güncel yorumlarıyla şekillendiğini savunur (Hutcheon, 1988).

Kuram, 1980'lerden itibaren özellikle Amerikan ve İngiliz edebiyat eleştirisinde etkisini gösteren, tarih ve edebiyat arasındaki geleneksel ayrımları sorgulayan ve tarihsel metinlerin sosyo-kültürel bağlamda incelenmesini savunan bir teorik yaklaşım olmuştur (Booth, 1991; Friedman, 2001). Bu yaklaşım, tarihsel gerçekliğin sabit ve nesnel olmadığı, aksine toplumsal güç ilişkileri, ideolojiler ve söylemsel pratikler tarafından şekillendirildiği görüşünü benimser (Bercovitch, 1986). Bununla birlikte Yeni Tarihselcilik, geleneksel tarih anlayışının tekil, doğrusal ve nesnel tarih anlatılarına eleştirel bir alternatif sunar. Michel Foucault'nun bilgi ve iktidar ilişkisi üzerine geliştirdiği düşünceler, kuramın kavramsal temelini oluşturur. Foucault'ya göre tarih, yalnızca olmuş bitmiş olayların kronolojik bir dizgesi değil, iktidarın şekillendirdiği bir söylem alanıdır (Foucault, 1972). Bu bağlamda, Yeni Tarihselcilik, tarihsel belgeleri dahi birer söylem ve temsil biçimi olarak değerlendirir.

Yeni Tarihselciler, geleneksel tarih yazımının çoğunlukla iktidar sahiplerinin perspektifini yansıttığını ve bastırılmış ya da susturulmuş toplumsal grupların tarihinin görünmez kılındığını ileri sürerler. Bunınla birlikte, söz konusu grupların, kölelerin, işçilerin, kadınların, yerli halkların ve diğer marjinal figürlerin temsil biçimlerini ortaya koymayı amaçlar. Bu yönüyle Yeni Tarihselcilik, yalnızca bir edebiyat kuramı değil, aynı zamanda eleştirel bir tarih okuma biçimidir (Gallagher & Greenblatt, 2000).

Ayrıca Yeni Tarihselcilik, metinlerarası ilişkileri ve tarihsel belgelerin söylemsel doğasını dikkate alarak, edebî metin ile tarihsel metin arasındaki ayrımı bulanıklaştırır. Louis Montrose'un "metinlerin tarihselliği ve tarihin metinselliği" şeklindeki tanımı, bu yaklaşımın temel bakış açısını yansıtır (Montrose, 1997). Bu çerçevede tarih, sabit ve değişmez bir gerçeklik değil; farklı bağlamlarda yeniden üretilen, yorumlanan ve kurgulanan bir anlatıdır.

Özetle, Yeni Tarihselcilik tarihsel gerçekliği dinamik ve söylemsel olarak yapılandırılmış bir olgu olarak kabul etmektedir (Foucault, 1972; Bercovitch, 1986). Bu bağlamda, tarih ve edebiyat arasındaki sınırları bulanıklaştırarak, metinlerin üretildiği sosyal ve kültürel bağlamı vurgular (Greenblatt, 1990; Booth, 1991). Bu kuramsal çerçeve, özellikle tarihsel romanlar, biyografiler, ve kültürel anlatılar gibi disiplinlerarası metin analizlerinde güçlü bir araç olarak kullanılmaktadır.

Yeni Tarihselcilikte "Öteki" Kavramı

Yeni Tarihselcilik, edebi metinleri tarihsel bağlamları içinde inceleyen ve bu bağlamların söylemsel, ideolojik ve kültürel dinamiklerini açığa çıkarmayı amaçlayan bir eleştiri yöntemidir. Bu kuramın en dikkat çekici yönlerinden biri, metinlerdeki iktidar ilişkilerini, söylem yapılarını ve kimlik inşalarını çözümleyerek tarih boyunca "öteki" nin nasıl temsil edildiğini sorgulamasıdır. "Öteki" (the Other) kavramı, Yeni Tarihselci okumaların merkezinde yer alır çünkü tarihsel söylemlerin önemli bir bölümü, kimlikleri inşa ederken dışlayıcı, hiyerarşik ve çoğu zaman indirgemeci bir bakış açısı geliştirir. Yeni Tarihselcilik bu yapıyı ifşa eden ve sorgulayan bir yaklaşım sunar (Greenblatt, 1990; Veeser, 1989).

Yeni Tarihselcilik, kimliğin sabit, özsel bir yapı değil, tarihsel bağlamda söylem aracılığıyla üretilen bir olgu olduğunu savunur. Bu üretim sürecinde "benlik" yalnızca kendiliğinden oluşmaz; "öteki" nin dışlanması ve tanımlanması yoluyla şekillenir. Edward Said'in (1978) Oryantalizm adlı çalışmasında vurguladığı gibi, Batı söylemleri, Doğu'yu tanımlarken onu hem egzotikleştirir hem de aşağılar; böylece kendisini üstün bir "benlik" olarak inşa eder. Said'in bu görüşü, Yeni Tarihselci eleştirinin "öteki" nin temsiline yönelik analizlerinde sıklıkla başvurulan teorik bir dayanak oluşturur.

Yeni Tarihselci eleştiride "öteki" nin analiz edilmesi yalnızca kimlik politikaları açısından değil; aynı zamanda ırk, sınıf, cinsiyet ve kültürel aidiyet gibi boyutları da içerir. Nancy Armstrong (1987), 18. yüzyıl romanında kadın karakterlerin temsil biçimleri üzerinden, toplumsal normların ve iktidar ilişkilerinin nasıl yeniden üretildiğini gösterir. Benzer biçimde, Toni Morrison (1992) da Amerikan edebiyatında siyah bedenin, beyaz "benlik" kimliğinin inşasında nasıl bir "karşı figür" olarak kullanıldığını vurgular. Yeni Tarihselcilik bu noktada metinlerdeki ötekileştirme mekanizmalarını yalnızca dışsal değil, içsel ve kurucu yapılar olarak değerlendirir.

Yeni Tarihselci okumalar, "öteki" nin yalnızca dışlanan ya da bastırılan bir figür değil, aynı zamanda melez kimliklerin üretildiği müzakere alanlarının taşıyıcısı olduğunu da vurgular. Homi K. Bhabha'nın "üçüncü mekân" (third space) kavramı, özne ile öteki arasındaki sınırın kültürel çeviri süreçlerinde geçirgen hâle geldiğini ve bu geçirgenliğin yeni anlam ağları yarattığını göstermesi bakımından Yeni Tarihselcilikle kesişir (Bhabha, 1994). Böylece ötekileştirme, basit bir ikili karşıtlığa indirgenmez; metin, tarihsel bağlamında hâkim iktidar söylemlerini yeniden üretirken aynı anda bu söylemlerin çatlaklarını açığa çıkaran melez anlatı stratejileri de yaratır.

Ötekinin temsili, yalnızca içerme/dışlama mantığıyla değil, karşılaşma mekânları üzerinden de ele alınmalıdır. Mary Louise Pratt'ın "iletişim bölgeleri" (contact zones) kavramsallaştırması, kolonyal bağlamlarda kültürel etkileşim süreçlerini hiyerarşik ama çift yönlü bir müzakere alanı olarak tanımlar (Pratt, 1991). Yeni Tarihselcilik, bu etkileşim mekânlarını, metinlerin sömürgeci iktidarı yeniden üretmekle kalmayıp kimi zaman da bozuma uğratan söylemsel oyunlara sahne oluşu bakımından inceler; öteki, bu sahnede hem baskı nesnesi hem de direnç öznesi olarak konumlanır.

Son olarak, duygulanımsal ve bedensel deneyimler de ötekileştirme süreçlerinin ayrılmaz parçasıdır. Sara Ahmed, ötekine yönelik "karşılaşma duygularının" (strange encounters) kültürel metinlerde bedene kazınan bir mesafe politikası yarattığını savunur (Ahmed, 2000). Yeni Tarihselci çözümlemeler, metinlerdeki temas anlarını takip ederek, tarihsel dönemlerde ötekine duygusal ve bedensel olarak nasıl yaklaşılabildiğini ya da yaklaşılamadığını ortaya koyar. Böylece ötekilik, yalnızca ideolojik bir konum değil, aynı zamanda bedenler arası karşılaşmalarda üretilen bir tarihsel duygu rejimi olarak da açığa çıkar.

Tom Amca'nın Kulübesi'nin Yeni Tarihselcilik Bağlamında İncelenmesi

Harriet Beecher Stowe'un Hayatı ve Edebi Kimliği

Harriet Beecher Stowe (1811–1896), 19. yüzyıl Amerikan edebiyatının en etkili yazarlarından biridir. ABD'nin Connecticut eyaletinde, Calvinist bir din adamı olan Lyman Beecher'ın kızı olarak dünyaya gelen Stowe, eğitimli ve reformist bir aile ortamında büyümüştür. Kadınların eğitimi ve sosyal reformlara olan duyarlılık, onun düşünce dünyasında erken yaşlardan itibaren yer etmiştir. Kız kardeşi Catharine Beecher da kadınların eğitimi konusunda dönemin önde gelen isimlerinden biridir (Hedrick, 1994).

Stowe'un yetiştiği çevre, Amerikan toplumunda Protestan ahlak anlayışının, bireysel vicdanın ve kamusal sorumluluğun önemsendiği bir döneme denk gelir. 19. yüzyılın ortalarında kölelik, Amerika Birleşik Devletleri'nin politik, ekonomik ve kültürel yapısının en önemli meselelerinden biri haline gelmişti. Harriet Beecher Stowe da bu meseleye yalnızca insani ve dini değerler açısından değil, aynı zamanda dönemin ideolojik ve toplumsal yapılarıyla da yüzleşerek yaklaşmıştır. Bu bağlamda, onun yazarlığı yalnızca edebi bir uğraş değil, aynı zamanda etik ve politik bir eylem biçimi olarak değerlendirilmelidir (Sklar, 1985).

Tom Amca'nın Kulübesi (*Uncle Tom's Cabin*) romanı, 1851 yılında ilk olarak bir gazete olan The National Era'da tefrika hâlinde yayımlanmış, ardından 1852'de kitap olarak basılmıştır. Yayınlanmasından sonraki ilk yıl içerisinde 300.000'den fazla kopya satılmış ve eserin etkisi yalnızca Amerika'da değil, Avrupa'da da büyük yankı uyandırmıştır. Kitabın Abraham Lincoln üzerinde bile etki yarattığı ve Lincoln'ün Stowe'u "bu büyük savaşı başlatan küçük kadın" olarak tanımladığı sıkça anekdotlaşmış bir ifadedir (Reynolds, 2011).

Stowe'un yazarlığı sadece duygusal anlatı biçimleriyle sınırlı kalmamış, dönemin sosyal söylemlerini, dini yaklaşımlarını ve toplumsal normlarını edebi bir zeminde sorgulayan nitelikler de taşımıştır. Özellikle kölelik karşıtı söylemi dini referanslarla beslemesi, dönemin okur kitlesiyle güçlü bir etkileşim kurmasına olanak sağlamıştır. Bununla birlikte, modern eleştirel kuramlar özellikle Yeni Tarihselcilik Stowe'un eserlerini yalnızca ahlaki bir protesto olarak değil, aynı zamanda dönemin ideolojik yapılarını yeniden üreten ve sorgulayan söylemsel metinler olarak ele alır (Kaplan, 1991).

Dönemin Tarihsel ve Sosyal Bağlamı

19.yüzyıl ortası Amerika'sı, kölelik kurumunun siyasal ve ekonomik yapının ayrılmaz bir parçası olduğu, ancak aynı zamanda kurumsal düzeyde radikal bir toplumsal çatışmanın da yaşandığı bir geçiş dönemidir. Kölelik karşıtı hareketler, özellikle Kuzey eyaletlerinde dinî, etik ve felsefi temelli argümanlar geliştirerek kölelik sistemine meydan okumuşlardır (Reynolds, 2011). Stowe'un romanı, bu hareketin tarihsel düzlemdeki en etkili kültürel araçlarından biri olmuş ve geniş halk kitlelerine köleliğin ahlaki olarak kabul edilemez olduğu mesajını doğrudan iletmiştir. Ancak Yeni Tarihselcilik perspektifinden bakıldığında, bu sarsıcı mesajın iletiliş biçimi, metnin estetik stratejileri ve onun taşıdığı örtük ideolojik yükler çok katmanlı bir biçimde incelenmelidir. Çünkü metin, egemen sisteme meydan okurken bizzat dönemin beyaz, Protestan orta sınıfının hegemonik değerlerini, sınıfsal reflekslerini ve estetik beklentilerini de bünyesinde barındırır. Köleliğin yapısal "kötülüğü" kadar, "iyi ve itaatkar köle" ile "ahlaki açıdan aydınlanmış beyaz efendi" imgelerinin romanda eş zamanlı inşası, kurulu toplumsal nizamın ve statükonun radikal bir biçimde sarsılmasını engellemeye de hizmet eder. Bu nedenle roman, yüzeyde kölelik karşıtı radikal bir söylem üretirken, yapısal alt metninde dönemin ırksal, sınıfsal ve cinsel hiyerarşilerini rıza üreterek yeniden yapılandırır (Bercovitch, 1986; Tompkins, 1985).

Yeni Tarihselci bağlamda metinler, yalnızca baskıcı ve kurumsal sistemlere cepheden karşı çıkmakla kalmaz; kuramsal olarak bu sistemlerin kitleler tarafından "daha kabul edilebilir ve katlanılabilir" kültürel varyasyonlarını da yeniden üretirler. Bu çerçevede *Tom Amca'nın Kulübesi*, kölelik kurumunun fiziksel vahşetini ve yasal dayanaklarını lanetlerken, onun yerine geçebilecek ahlaki, Hristiyan ve paternalist bir köle-efendi ilişkisi modelini ikame etmeye çalışır. Örneğin, romandaki Augustine St. Clare gibi trajik ve entelektüel karakterler, köleliğe içsel ve felsefi olarak karşı olsalar da, kendi sosyo-ekonomik konumlarının getirdiği efendi pozisyonunu ve bu pozisyonun sağladığı ayrıcalıkları asla terk etmezler. Stowe'un bu karakter üzerinden

kurduğu anlatı, kölelik kurumunun "insaniyet namına" yumuşatılmış, şefkatli ve uygarlaştırılmış bir biçimini estetikleştirerek okuyucuya sunar. Louis Althusser'in (1971) "ideolojik devlet aygıtları" (ideological state apparatuses) kavramı doğrultusunda düşünüldüğünde; Stowe'un romanı, kilise ve aile gibi kurumsal yapıların dini/kutsal değerlerini ön plana çıkararak okurun duygusal tepkisini ve vicdani sorumluluğunu mobilize ederken, aynı zamanda bu değerlerin meşruiyetini tescilleyerek hâkim ideolojik matrisi yeniden üretmiş olur. Roman, okuyucuyu kölelik karşıtı bir eyleme çağırırken, onu tam da egemen sistemin onayladığı uysal birer ahlaki özne olarak yeniden konumlandırır.

Öte yandan, eserdeki siyah karakterlerin çoğunun kendi kaderlerini tayin etme hakkından ve biricik bireysellikten yoksun bırakılarak, yalnızca beyaz merhametini tetikleyecek kolektif bir acı ve mağduriyet nesnesi olarak betimlenmesi, Gayatri Spivak'ın (1988) "alt sınıf konuşabilir mi?" (can the subaltern speak?) sorusuyla doğrudan ve organik bir biçimde ilişkilendirilebilir. Başkarakter Tom'un sesinin metinsel düzlemde duyulur kılınması, onun özgür bir siyasi aktör olduğu anlamına gelmez; aksine bu sesin epistemik ve ideolojik sınırları, bizzat Stowe'un kendi beyaz, orta sınıf ve reformist sınırları tarafından keskin bir biçimde çizilmiştir. Tom'un sisteme yönelik direnişi, kolektif bir siyasi isyan veya fiziksel bir başkaldırı yerine, dünyevi bir yenilgiyi kabullenen ve uhrevi bir zaferi hedefleyen pasif bir şehitlikle (martyrdom) sınırlandırılır. Buna mukabil, Simon Legree gibi karakterlerin temsil ettiği şeytani ve sadist canavarlıklar, köleliği var eden küresel-kapitalist ve sistemsel ırkçılıktan ziyade, bireysel ahlaki yozlaşma ve Hristiyanlık inancından kopuş şeklinde resmedilir. Bu retorik ve teolojik tercih, ırkçı yapının kurumsal ve ekonomik temellerine yönelik köktenci bir eleştiriyi dışlayarak, meseleyi bireysel "kötü örnekler" üzerinden yürütülen liberal bir vicdan muhasebesine ve ahlaki ıslahat çağrısına indirger.

Dahası, Stowe'un kullandığı edebi dil, sembolizm ve anlatı mimarisi, dönemin beyaz Kuzeyli okur kitlesini doğrudan hedef alacak ve onların kültürel konfor alanını sarsmayacak biçimde şekillendirilmiştir. Bu stratejik söylem tercihi, Edward Said'in (1978) oryantalizm kavramı çerçevesinde okunabilecek bir "içsel oryantalizm" ve epistemik temsil krizi üretir: Metinde "öteki" olarak kodlanan siyah karakter, ancak hegemonik beyaz bakış açısı (white gaze) içinden, onun kültürel normlarına uyum sağladığı ölçüde ve beyaz okurun duygusal aristokrasisine hitap edecek evcil bir formda temsil edilme hakkı kazanır. Dolayısıyla metin, aslında tarihsel olarak sessizleştirilen ezilen topluluğu kendi özgünlüğüyle konuşturmaz; onun adına, onun dilini ve bedenini ödünç alarak konuşan paternalist bir üst-söylem üretir. Bu durum, Yeni Tarihselci eleştirinin tam da kalbine yerleşir: Edebi metinlerin karmaşık söylemsel yapısı, tarihsel süreçte hangi sesleri görünür kılar, kimleri marjinalleştirerek bastırır ve hangi egemen anlatıyı hangi estetik filtrelerden geçirerek dolaşıma sokar?

Sonuç olarak *Tom Amca'nın Kulübesi*, 19. yüzyıl Amerika'sında kölelik karşıtı abolitionist hareketin en güçlü kültürel ve siyasal aygıtı olarak muazzam bir tarihsel eylemlilik (agency) taşırken, aynı zamanda dönemin beyaz, orta sınıf, Protestan etik kodlarını yapısal olarak yeniden üreten ideolojik bir sınır çizgisi çizer. Yeni Tarihselcilik, metnin yüzeyindeki asil protesto ile derinlerindeki muhafazakar rıza üretimi arasındaki bu ikili ve gerilimli yapıyı çözümleyerek; bir edebi eserin dönemin ideolojik söylemlerine karşı sarsıcı bir direnç gösterirken (subversion), nasıl aynı zamanda o söylemin sınırları tarafından kontrol altına alınıp içerildiğini (containment) gözler önüne serer. Bu nedenle roman, yalnızca tarihsel bir kuruma karşı yazılmış doğrusal ve didaktik bir metin değil; aynı zamanda 19. yüzyıl Amerikan tarihyazımının, güç ilişkilerinin, pazar ekonomisinin ve temsil politikalarının karmaşık, çok sesli ve çelişkilerle dolu estetik bir vesikasıdır.

Romanın Tarihsel Söylem İçindeki Yeri ve Etkisi

Yeni Tarihselci eleştiri, edebî metinleri estetik ve özerk yaratılar olarak izole etmek yerine; onları tarihsel bağlamın hem bir ürünü hem de o bağlamı yeniden üreten söylemsel yapılar olarak ele alır. Bu teorik perspektiften bakıldığında, Harriet Beecher Stowe'un 1852 tarihli *Tom Amca'nın Kulübesi (Uncle Tom's Cabin)* adlı eseri, Amerikan kültüründe ve siyasal tarihinde somut bir dönüm noktasını temsil etmenin ötesine geçer; dönemin egemen ve muhalif ideolojileriyle dinamik bir etkileşim içinde olan çok katmanlı bir söylem alanı inşa eder. Metin, Louis Montrose'un kavramsallaştırdığı "metnin tarihselliği ve tarihin metinselliği" ilkesine koşut olarak, tarihsel gerçeklikle edebi üretimin iç içe geçtiği karmaşık bir müzakere alanı (negotiation) yaratır (Montrose, 1989). Dolayısıyla roman, geçmişe açılan pasif bir pencere ya da dönemin nesnel bir kaydı değil; geçmişin ve toplumsal bilincin kurgulanış biçimlerini doğrudan şekillendiren kurucu bir araçtır (Gallagher ve Greenblatt, 2000; Greenblatt, 1988).

Bu bağlamda Tom Amca'nın Kulübesi, geleneksel bir "kölelik karşıtı roman" kategorisine indirgenemeyecek kadar heterojen ve çok sesli (polyphonic) bir yapıya sahiptir. Stowe'un anlatısı; 19. yüzyıl Amerikan toplumunun siyasal kutuplaşmalarını, hukuki krizlerini ve sınıfsal yapılarını, dönemin gazete yazıları, broşürler, vaazlar ve halk anlatıları gibi diğer söylemsel unsurlarıyla yoğun bir metinlerarası (intertextual) ilişki içinde işler (Davidson, 1986). Romanın beslendiği ve aynı zamanda dönüştürdüğü en güçlü damarlardan biri, "İkinci Büyük Uyanış" (Second Great Awakening) olarak adlandırılan dini canlanma hareketidir (Campbell, 1997). Dönemin bireysel kurtuluşu ve toplumsal arınmayı vazeden bu teolojik atmosferi, Stowe'un köleliği salt bir iş gücü eleştirisinden çıkararak ulusun ruhunu tehdit eden apokaliptik bir "günah" olarak kodlamasına olanak tanımıştır. Bu dinsel söylem, dönemin evcil ideolojisi (Cult of Domesticity) ve "kadınlık erdemleri" üzerinden yükselen duygusal siyaset

(sentimental politics) ile birleşir (Tompkins, 1985). Siyasetin erkek egemen kamusal alanından dışlanan kadının ahlaki otoritesini ve annelik kültünü merkeze alan bu ideoloji, romanda köleliğin parçaladığı siyah aile yapısıyla karşı karşıya getirilir. Stowe, böylece dönemin ev içi vaaz kültürünü ve popüler kadın anlatılarını sivil bir toplumsal müdahaleye dönüştürür (Yellin, 2001).

Romanın yazılma sürecini doğrudan tetikleyen ve metne tarihsel bir aciliyet kazandıran en somut gelişme ise 1850 Kaçak Köle Yasası'dır (Fugitive Slave Act). 1850 Uzlaşısı'nın (Compromise of 1850) bir parçası olarak yürürlüğe giren bu radikal yasa, Kuzey eyaletlerinin daha önce kaçakları korumak adına çıkardığı "Kişisel Özgürlük Yasaları"nı (Personal Liberty Laws) kadük bırakarak meseleyi federal bir zorunluluk haline getirmiştir. Yasayı kurumsal bir şiddet aygıtına dönüştüren en dehşet verici mekanizma, Kuzey'deki sıradan sivil vatandaşları ve kolluk kuvvetlerini, kaçak olduğundan şüphelenilen siyahları yakalayıp Güney'e iade etmeye yasal olarak zorunlu kılmasıdır (Sinha, 2016). Kaçaklara sığınma hakkı tanıyanlara ağır hapis ve para cezaları öngören yasa, aynı zamanda siyahların jüri önünde savunma yapma haklarını tamamen ellerinden almış ve davaya bakan federal komiserlere, siyahın köle olduğuna karar vermeleri durumunda iki kat daha fazla ücret ödeyen rüşvete dayalı bir "komiserlik sistemi" kurmuştur.

Yeni Tarihselci perspektiften bakıldığında bu hukuki kırılma, Kuzey burjuvazisinin "mesafeli ve pasif kölelik karşıtlığı" söylemini yerle bir etmiştir. Yasa yürürlüğe girene kadar kölelik, Kuzeyli elitler için "Güney'in uzak ve coğrafi bir problemi" olarak konforlu bir mesafeden izlenebilirken; 1850 yılı itibariyle köleliğin zincirleri ve insan avcıları doğrudan Boston, New York ve Ohio sokaklarına taşınmıştır (Sinha, 2016). Bu durum, seküler hukuk ile ilahi adalet arasında muazzam bir ahlaki ve hukuki kriz yaratmıştır. Stowe'un anlatısı, tam olarak bu ideolojik şok dalgasına bir yanıt olarak doğmuştur. Romanın en kuramsal kesitlerinden biri olan Senatör Bird ve eşi Mary arasındaki tartışma, bu durumun edebi düzlemdeki en net yansımasıdır. Devletin bekası adına Kaçak Köle Yasası'na mecliste onay veren Senatör Bird'ün, kendi mutfağına sığınan kaçak köle Eliza'yı gördüğü an resmi devlet söylemini çiğneyerek ona yardım etmesi, resmi ideolojinin insani pratikler karşısında yaşadığı hegemonyanın çöküşünü simgeler. Stowe, bu yasa vasıtasıyla kölelik günahını sadece Güney'e ait olmaktan çıkarıp tüm ulusa teşmil etmiş; metinsel üretimiyle Kuzey halkını radikal bir sivil itaatsizlik dalgasına sürüklemiştir.

Metnin bu tarihsel zeminden ürettiği ideolojik enerji, çok geçmeden Amerikan makro-siyasetini yeniden yapılandıran kurumsal bir aktörlüğe (agency) dönüşmüştür. 1850'li yıllara kadar Amerika'da kölelik tartışmaları daha çok anayasal sınırlar, eyalet hakları ve ekonomik dengeler üzerinden yürütülüyordu. Bu soyut siyasi dil, geniş halk kitlelerini harekete geçirmeye yetmiyordu. 1854 yılında kurulan yeni Cumhuriyetçi Parti (Republican Party) ve onun adayı Abraham Lincoln, köleliğin batı eyaletlerine yayılmasını engellemek istiyordu ancak acilen kitlesel bir tabana ihtiyaçları vardı (Gienapp, 1987). Partinin savunduğu hukuki ve iktisadi argümanlar elit bir bürokratik tabaka ile sınırlı kalıyor; köleliği uzak bir coğrafyanın sorunu olarak gören sıradan Kuzeyli seçmende beklenen radikal ideolojik kırılmayı yaratamıyordu (Foner, 2010). Bu siyasi tıkanıklık, elitlerin soyut hukuk dilinin halkın kolektif vicdanına tercüme edilmesi gerektiği noktada edebi bir müdahale ile aşılmıştır. Nitekim *Tom Amca'nın Kulübesi*, kurumsal ve hukuki bir tartışmayı "ailelerin parçalanması, annelik sevgisi ve Hristiyanlık günahı" eksenine taşıyarak popülerleştirmiş ve siyasete aradığı o kitlesel enerjiyi sunmuştur (Tompkins, 1985). Lincoln, 1860 seçim kampanyasında ve o meşhur "Bölünmüş Ev" (House Divided) nutkunda, Stowe'un romanda yarattığı o kutuplaşmış duygusal atmosferi ve söylemsel cephaneyi doğrudan kullanmıştır (Foner, 2010). Roman, Kuzey'deki kararsız seçmen kitlesini radikalleştirerek Lincoln'e başkanlık yolunu açmıştır. Savaşın fitilini ateşleyen şey bizzat bu seçim sonuçları (Kuzey'in zaferi ve Güney'in ayrılması) olduğu için, Lincoln'ün 1862 yılında Stowe ile karşılaştığında sarf ettiği rivayet edilen, "Bu büyük savaşı başlatan küçük hanım siz olmalısınız" şeklindeki meşhur retorik, Yeni Tarihselci bağlamda edebi söylemin kurumsal iktidar üzerindeki kurucu etkisini açıkça belgeler. Yeni Tarihselci perspektif, bu karşılaşmanın ampirik/tarihsel gerçekliğinden ziyade, anlatının bir "kültürel mit" olarak nasıl ideolojik dolaşıma sokulduğuyla ilgilenir (Greenblatt, 1988). Nitekim bu anekdotun İç Savaş bittikten çok sonra, ancak 1889 yılında Stowe'un biyografisinde oğlu tarafından kamusallaştırılması, Kuzey elitleri tarafından savaşın geriye dönük olarak ahlaki bir zeminde meşrulaştırma (justification) arzusunun bir yansımasıdır (Hedrick, 1994). Bu selam her ne kadar romantik bir mit barındırsa da edebi söylemin makro-siyaseti şekillendirme gücünün tarihsel bir tescilidir (Vollaro, 2009).

Bu bağlamda, edebi metnin makro-siyasal düzlemdeki bu kurucu rolü, Yeni Tarihselci kuramın iktidar ve söylem arasındaki geçişkenlik tezini doğrudan doğrulamaktadır. Edebi üretim, egemen siyasi söylemin pasif bir yansıtıcısı ya da ideolojik aygıtların basit bir yan ürünü değildir; aksine, iktidar ilişkilerinin yeniden müzakere edildiği ve bizzat siyasi öznelliğin inşa edildiği dinamik bir güç alanıdır (Brannigan, 1998). Stowe'un anlatısı, tam da bu anlamda, geleneksel siyasetin rasyonel ve bürokratik sınırlarını aşarak kitlelerin duygusal ve ahlaki koordinatlarını yeniden düzenleyen bir "metinsel iktidar" (textual authority) üretmiştir (Thomas, 1991). Lincoln'ün retorik olarak bu metinsel otoriteye yaslanması ve onu makro-siyasal bir meşruiyet zeminine tahvil etmesi, edebi söylem ile devlet aygıtının kurumsal gücü arasındaki simbiyotik ilişkiyi açığa vurur. Dolayısıyla, edebi estetik ile tarihsel eylemlilik arasındaki çizgi silinmekte; roman, siyasi kurumların hem sınırlarını çizen hem de onlara ideolojik cephane sağlayan kurucu bir söylemsel pratik olarak tarihsel süreçteki yerini almaktadır (Montrose, 1989).

Tom Amca'nın Kulübesi Amerika sınırlarını aşarak Büyük Britanya'nın Amerikan İç Savaşı'ndaki tutumunu da şekillendirmistir.

Edebi söylemin ürettiği bu transatlantik ve makro-siyasal etki, Yeni Tarihselci kuramın metinlerin maddi dolaşımı ve toplumsal enerjinin metalaşması (commodification) tezleriyle de paralellik gösterir (Greenblatt, 1988). Tom Amca'nın Kulübesi, sadece entelektüel bir okuma metni olarak kalmamış; 19. yüzyılda İncil'den sonra en çok satan maddi nesneye dönüşerek endüstriyel pazar eliyle popüler kültürün kılcal damarlarına sızmıştır. Romanın tiyatro uyarlamaları (Tom Shows), karakter bibloları ve popüler şarkılar vasıtasıyla kamusal alanda kazandığı bu devasa görünürlük, söylemin ideolojik olarak kitle imalatına (mass production) girmesini sağlamıştır (Fluck, 1999). Metnin yarattığı bu hegemonik tehdit o kadar kurucu bir boyuta ulaşmıştır ki, kurumsal iktidarı ellerinde tutan Güney elitleri, bu söylemsel dalgayı bastırmak adına acilen bir karşı-söylem (counter-discourse) üretmek zorunda kalmışlardır. Tarihe "Anti-Tom Edebiyatı" (Anti-Tom Literature) olarak geçen ve kölelik kurumunu paternalist bir cennet gibi sunan onlarca ideolojik karşı-metnin (Örn: Eastman, 1852) ardı ardına yayımlanması, Stowe'un anlatısının resmi iktidar bloklarını nasıl bir edebi ve siyasi savunma savaşına zorladığının en somut kanıtıdır (Ammons, 1986).

İngiltere'deki işçi sınıfı arasında romanın yarattığı devasa popülarite, İngiliz hükümetinin ekonomik çıkarlarına rağmen Güney Konfederasyonu'na destek vermesini engelleyen bir kamuoyu baskısı oluşturmuştur. Bu durum, edebi bir metnin uluslararası diplomatik dengeleri ve bir ülkenin dış politika tercihlerini nasıl etkileyebileceğine dair nadir bir tarihsel örnektir.

Bununla birlikte, metnin ideolojik etkisi tek yönlü ya da bütünüyle yıkıcı değildir. Roman, kurumsal köleliği sert ve tavizsiz bir biçimde eleştirirken, bu eleştiriyi paradoksal olarak tam da eleştirdiği sistemin koruyucusu olan beyaz, Hristiyan ve orta sınıf bir normatif ahlak anlayışının içerisinden kurar (Tompkins, 1985). Başkarakter Tom'un mutlak pasifliği, maruz kaldığı şiddete karşı gösterdiği stoacı sabrı ve dünyevi bir isyan yerine uhrevi bir kurtuluşu hedefleyen Hristiyanlık inancı, dönemin beyaz okuyucu profili için tehdit oluşturmayan, uysallaştırılmış bir "ideal ve itaatkar öteki" figürü inşa eder (Bhabha, 1994). Bu bağlamda roman, kölelik kurumunun fiziksel vahşetine karşı radikal bir duruş sergilerken, arka planda beyaz merkezli ırksal hiyerarşiyi, paternalist ahlaki düzeni ve kültürel hegemonyayı örtük bir biçimde yeniden üretir ve pekiştirir (Hartman, 1997). Yeni Tarihselci eleştirmenler, bu içsel çelişkiyi metnin tarihsel bağlamla olan dinamik ve pragmatik ilişkisini sorgulamak açısından hayati görürler. Çünkü Yeni Tarihselci kuramın temellendirdiği üzere, bir metnin ideolojik işlevi yalnızca yüzeydeki açık protestosunda ya da "ne söylediğinde" değil; o protestoyu hangi hegemonik söylem yapılarına dayanarak ve kimin sınırları içinde kalarak "nasıl" icra ettiğinde gizlidir (Belsey, 1991). Stephen Greenblatt'in (1988) kavramsallaştırdığı üzere, metindeki bu durum kurulu düzene yönelik bir altüst etme (subversion) girişiminin, bizzat egemen ideolojinin sınırları tarafından nasıl kontrol altına alınıp içerildiğinin (containment) tipik bir örneğidir. Sonuç olarak *Tom Amca'nın Kulübesi*, dönemin egemen kültürünü sarsarken, aynı zamanda o kültürün taşıyıcısı ve meşrulaştırıcısı olarak ikili bir ideolojik misyon üstlenir.

Şikago Mezbahaları'nın Yeni Tarihselcilik Bağlamında İncelenmesi

Upton Sinclair'in Hayatı ve Entelektüel Kimliği

Upton Beall Sinclair Jr. (1878–1968), 20. yüzyıl Amerikan edebiyatının en üretken ve politik yazarlardan biri olarak kabul edilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Georgia eyaletinde doğan Sinclair, erken yaşlarda ailesiyle birlikte New York'a taşınmıştır. Yoksul bir çevrede büyümesi, sınıf farklılıklarını küçük yaşlarda fark etmesini sağlamıştır. Sinclair, eğitimine Columbia Üniversitesi'nde devam ederken yazarlık kariyerine adım atmış; gazetecilik, kısa öyküler ve romanlarla kendini göstermeye başlamıştır (Arthur, 2006).

Sinclair'in yaşamı boyunca benimsediği entelektüel yönelim, Amerikan toplumundaki adaletsizlikleri teşhir etmeyi ve sosyalist ideolojiyi yaymayı hedeflemiştir. Özellikle 1900'lü yılların başında Amerika'da yükselen kapitalist düzenin emekçiler üzerindeki sömürücü etkisi, onun temel yazınsal ve politik motivasyonunu oluşturmuştur. 1905 yılında *Appeal to Reason* adlı sosyalist gazetede çalışırken, et paketleme işçilerinin çalışma koşullarını araştırmak üzere Şikago'ya gönderilmiş; burada geçirdiği yedi haftalık süre boyunca doğrudan işçilerin yaşamlarına tanıklık etmiştir. Bu gözlemler, onun en bilinen eseri olan The Jungle, Türkçe çevirisiyle *Şikago Mezbahaları* (1906) doğmasına yol açmıştır (Phelps, 1935).

Şikago Mezbahaları, yalnızca Sinclair'in edebi becerisini değil, aynı zamanda onun reformist duruşunu da yansıtır. Eser, işçilerin fiziksel ve psikolojik sömürüsünü çarpıcı bir gerçekçilikle yansıtırken; kapitalist sistemin, göçmen sınıflar üzerindeki baskıcı ve ayrımcı yönünü sert bir şekilde eleştirir. Ancak ilginçtir ki Sinclair'in işçi sınıfı lehine yazdığı bu roman, kamuoyunda daha çok gıda güvenliği konusundaki ifşaatlarıyla dikkat çekmiş; Başkan Theodore Roosevelt'in desteğiyle Meat Inspection Act (1906) ve Pure Food and Drug Act (1906) gibi reformların geçmesini sağlamıştır (Garis, 1971). Bu durum, Sinclair'in ironik bir şekilde "ben halkın kalbine hitap etmeye çalıştım ama midesine ulaşabildim" sözleriyle ifade ettiği çelişkiye işaret eder.

Sinclair'in yazarlığı yalnızca bir edebi uğraş değil, aynı zamanda politik bir araçtır. Kendisi 1934 yılında Kaliforniya valiliğine Demokrat Parti'den aday olmuş, "EPIC" (End Poverty in California) adlı radikal reform programıyla geniş bir kamuoyu oluşturmuştur. Yine de siyasi kariyeri, yazarlığı kadar etkili olamamış; Sinclair'in kalıcı etkisi, metinlerinde kurduğu ideolojik söylem aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu noktada, Sinclair'in metinleri Yeni Tarihselcilik açısından yalnızca dönemin tarihsel bağlamını yansıtan değil, aynı zamanda o bağlamı biçimlendiren, sorgulayan ve dönüştüren yapılar olarak okunmalıdır (Denning, 1997).

Şikago Mezbahaları, tarihsel gerçekliğe dayalı, gazetecilik araştırmasına dayanan kurgusuyla hem realist hem de ideolojik bir metin örneği sunar. Sinclair'in sosyalist duruşu, karakterlerin karşılaştığı yapısal adaletsizliklerle örülmüş trajik anlatılar aracılığıyla metne sinmiş durumdadır. Yeni Tarihselci bir yaklaşım, bu bağlamda *Şikago Mezbahaları* yalnızca bireysel ya da sınıfsal bir acının temsili olarak değil; tarihsel, ekonomik ve kültürel bir söylemin parçası ve taşıyıcısı olarak değerlendirir.

Tarihsel Bağlam: Endüstriyel Kapitalizm ve Göçmen Emeği

Upton Sinclair'in *Şikago Mezbahaları* (1906) romanı, yalnızca bireysel bir öyküyü değil, aynı zamanda 20. yüzyılın başındaki Amerika'nın kapitalist dönüşümünü, göçmen işçiliğin toplumsal dinamiklerini ve endüstriyel üretimin insani bedellerini merkezine alan tarihsel bir anlatı olarak okunmalıdır. Ancak bu tarihsel bağlam, Yeni Tarihselcilik kuramına göre yalnızca bir "arka plan" değil, metnin anlamını doğrudan etkileyen söylemsel ve ideolojik bir yapıdır (Gallagher ve Greenblatt, 2000). Dolayısıyla, romanın üretildiği tarihsel dönemi anlamak, onun sunduğu anlatının eleştirel çözümlemesi için kaçınılmazdır.

19. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın başlarına kadar Amerika Birleşik Devletleri, hem hızla sanayileşen bir ekonomik yapıya hem de yoğun göç dalgalarıyla şekillenen çokkültürlü bir topluma ev sahipliği yapmaktaydı. Özellikle Doğu Avrupa'dan gelen işçiler, Şikago gibi büyük sanayi şehirlerinde düşük ücretlerle çalıştırılmakta, temel yaşam koşullarından yoksun bırakılmakta ve sınıfsal hiyerarşide en alt düzeyde konumlandırılmaktaydılar (Zinn, 1999). *Şikago Mezbahaları*, bu tarihsel gerçekliği Jurgis Rudkus ve ailesinin yaşadıkları aracılığıyla dramatize ederken, aynı zamanda bu döneme ait kapitalist düzenin ideolojik çelişkilerini ifşa eden güçlü bir tarihsel metin olarak da işlev görür.

Yeni Tarihselcilik'in temel yaklaşımlarından biri olan "her metin tarihsel, her tarih söylemseldir" ilkesi (Montrose, 1997), bu noktada romanı yalnızca realist bir anlatı olarak değil, tarihsel bağlamı söylemsel olarak yeniden üreten bir yapı olarak okumamızı sağlar. Sinclair'in anlatısı, dönemin liberal ekonomik sistemini sadece betimlemekle kalmaz, aynı zamanda bu sistemin göçmen işçilerin kimliklerini nasıl biçimlendirdiğini ve onların bedenlerini nasıl nesneleştirdiğini de gözler önüne serer. Bu bağlamda roman, tarihin edebi bir temsilinin ötesine geçerek, tarihsel söylemlerin içinde işleyen güç yapılarını açığa çıkarır.

Roman boyunca anlatılan mezbaha ortamı, sadece fiziksel bir mekân değil, aynı zamanda Michel Foucault'nun (1977) kavramsallaştırdığı biçimiyle, gözetim, disiplin ve tahakkümün somutlaştığı bir iktidar alanıdır. Mezbaha sistemi, işçilerin bedenlerini üretim hattının bir parçası hâline getirerek onları insan olmaktan çıkarır; sistemin çarkına hizmet eden anonim araçlara dönüştürür. Bu durum, Yeni Tarihselci okumalarda sıklıkla vurgulanan biyopolitika (Foucault, 1978) kavramıyla örtüşür: Devlet ve sermaye, yaşamı doğrudan düzenleme, kontrol etme ve yönetme stratejileri üretir. Sinclair'in anlatısı, bu stratejilerin Amerikan sanayisinde nasıl işlediğini gözler önüne serer.

Öte yandan, Sinclair'in tarihsel bağlama yaklaşımı, yalnızca bir yıkımı değil, aynı zamanda ideolojik bir uyanışı da beraberinde getirir. Jurgis'in roman boyunca geçirdiği dönüşüm, bireysel inançlardan sosyalist ideolojiye yönelişi tarihsel olarak yalnızca bir bireysel farkındalık anı değil, aynı zamanda dönemin radikal politik söylemleriyle etkileşim hâlinde olan bir tarihsel konumlanıştır. Bu noktada Sinclair'in anlatısı, tarihle olan ilişkisini yalnızca anlatmak değil, aynı zamanda müdahil olmak yoluyla kurar. Bu, Yeni Tarihselciliğin savunduğu biçimiyle, metnin tarihe katılım biçimidir (Greenblatt, 1988).

Tarihsel bağlamın Sinclair'in metninde bu derece görünür oluşu, aynı zamanda dönemin diğer belgeleriyle birlikte okunması gereken bir alan yaratır. Yeni Tarihselcilik, metni yalnızca kendi içinde anlamlandırmaz; aynı zamanda onu çevreleyen belgelerle, yasalarla, gazetelerle ve ideolojik aygıtlarla birlikte ele alır (Gallagher ve Greenblatt, 2000). Bu noktada, dönemin kamuoyuna yansıyan tepkiler, Theodore Roosevelt'in müdahalesi, kamuoyundaki gıda güvenliği skandalı gibi metin dışı belgeler de romanın tarihsel bağlamının ayrılmaz parçaları hâline gelir.

Sonuç olarak, *Şikago Mezbahaları* romanının tarihsel bağlamı, yalnızca edebi bir hikâyenin arka planı değil; Yeni Tarihselci bağlamda, söylemsel, ideolojik ve kültürel yapılarla örülü bir üretim alanıdır. Sinclair'in anlatısı, kapitalizmin tarihsel gelişimini, göçmen emeğinin nesneleştirilmesini ve iktidar yapılarını görünür kılarak, edebiyatın tarihsel süreçlere katılım biçimlerinden biri olarak anlam kazanır. Bu nedenle roman, tarihsel bağlamıyla birlikte okunduğunda yalnızca geçmişe değil, bugüne dair de eleştirel bir perspektif sunar.

19. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın başlarına kadar Amerika Birleşik Devletleri, hızla sanayileşen bir ekonomik yapıya ve yoğun göç dalgalarıyla şekillenen çokkültürlü bir topluma ev sahipliği yapmaktaydı. Özellikle Doğu Avrupa'dan gelen işçiler, Şikago gibi büyük sanayi şehirlerinde düşük ücretlerle çalıştırılmakta ve sınıfsal hiyerarşide en alt düzeyde konumlandırılmaktaydılar (Zinn, 1999). Sinclair'in anlatısı, dönemin liberal ekonomik sistemini sadece betimlemekle kalmaz, aynı zamanda bu sistemin göçmen işçilerin bedenlerini nasıl nesneleştirdiğini gözler önüne serer. Roman boyunca anlatılan mezbaha ortamı, Michel Foucault'nun (1977) kavramsallaştırdığı biçimiyle gözetim, disiplin ve tahakkümün somutlaştığı bir iktidar alanıdır.

Romanın tarihsel bağlam içindeki en çarpıcı etkisi, edebi bir metnin nasıl somut bir devlet müdahalesine ve yasal devrime dönüştüğünü gösteren Theodore Roosevelt dönemindeki gelişmelerdir. Roman yayımlandığında, Sinclair'in asıl amacı olan sosyalist propaganda ve işçi sömürüsü anlatısı, kamuoyunda beklenmedik bir şekilde "gıda hijyeni" skandalına evrilmiştir. Bu

durum, Yeni Tarihselciliğin vurguladığı "sosyal enerjinin dolaşımı" kavramına tipik bir örnektir; zira metindeki ideolojik enerji, yazarın kontrolünden çıkarak halkın sağlık kaygılarıyla birleşmiştir. Başkan Roosevelt, başlangıçta Sinclair'in sosyalist görüşlerine şüpheyle yaklaşsa da, romanın yarattığı devasa kamuoyu baskısı üzerine bizzat müdahale etmek zorunda kalmıştır. Roosevelt, mezbahaları incelemek üzere bağımsız müfettişler (James Bronson Reynolds ve Charles P. Neill) görevlendirmiş ve hazırlanan "Neill-Reynolds Raporu", Sinclair'in dehşet verici betimlemelerinin doğruluğunu resmi düzeyde teyit etmiştir (Young, 2012).

Bu tarihsel müdahale, Amerikan hukuk tarihinin en önemli dönüm noktalarından olan 1906 Et Denetim Yasası (Meat Inspection Act) ve Saf Gıda ve İlaç Yasası'nın (Pure Food and Drug Act) aynı yıl içinde yürürlüğe girmesiyle sonuçlanmıştır. Dolayısıyla Şikago Mezbahaları, sadece bir tanıklık metni değil, federal devletin serbest piyasaya müdahale biçimlerini kökten değiştiren tarihsel bir aktördür. Yeni Tarihselcilik perspektifinden bakıldığında, Roosevelt'in bu müdahalesi, devletin iktidarını korumak için toplumsal huzursuzluğu nasıl "içerdiğini" ve yasal reformlar aracılığıyla radikal bir değişimi (sosyalizmi) engelleyip sistemin restorasyonunu sağladığını göstermesi bakımından kritiktir.

Sinclair'in tarihsel bağlama yaklaşımı, Jurgis'in bireysel inançlarından sosyalist ideolojiye yönelişiyle ideolojik bir uyanışı da beraberinde getirir. Ancak editörün de vurguladığı üzere, bu uyanış sadece metinsel değil, toplumsal bir eyleme dönüşmüştür. Sinclair'in sonradan dile getirdiği "Ben halkın kalbine nişan aldım ama yanlışlıkla midesinden vurdum" ifadesi, metnin tarihsel bağlam içindeki öngörülemez gücünü ve iktidar odaklarıyla (Roosevelt ve Kongre) girdiği karmaşık etkileşimi özetler.

Başkan Theodore Roosevelt'in müdahalesiyle sonuçlanan bu süreç, edebi bir metnin devletin yasal aygıtlarını harekete geçirme gücüne işaret ederken; öte yandan iktidarın, yükselen toplumsal hoşnutsuzluğu reformlar aracılığıyla nasıl ehlileştirdiğini (containment) de ortaya koyar. Sinclair, romanıyla Amerikan toplumunun vicdanını yaralayarak radikal bir sistem değişikliği (sosyalizm) hedeflemiş olsa da, tarihsel süreç bu radikal enerjiyi daha güvenli bir liman olan 'gıda güvenliği ve devlet denetimi' alanına kanalize etmiştir. Bu bağlamda, Roosevelt'in 1906 yasalarını onaylaması, romanın yarattığı devrimci potansiyeli bir 'iyileştirme' projesine dönüştürerek statükoyu koruma stratejisinin bir parçası olarak okunabilir. Dolayısıyla Şikago Mezbahaları, yazarın niyetinden bağımsız olarak, Amerikan devletinin modern denetim mekanizmalarını meşrulaştıran ve tüketici hakları kavramını tarihsel söylemin kalıcı bir unsuru haline getiren bir metin olarak tarihteki yerini almıştır.

Sonuç olarak, *Şikago Mezbahaları* romanının tarihsel bağlamı, yalnızca edebi bir hikâyenin arka planı değil; Yeni Tarihselci bağlamda, yasalarla, devlet raporlarıyla ve başkanlık müdahaleleriyle örülü bir üretim alanıdır. Sinclair'in anlatısı, kapitalizmin tarihsel gelişimini ve iktidar yapılarını görünür kılarak, Amerikan devlet aygıtının modernleşme sürecine doğrudan müdahil olan bir kültürel müdahale biçimi olarak anlam kazanır (Greenblatt, 1988).

Şikago Mezbahaları'nda Alt Sınıf ve Ötekinin Temsili

Yeni Tarihselcilik, tarihin yalnızca homojen ve egemen güç odaklarının dikte ettiği çizgisel bir kronolojiden ibaret olmadığını; aksine alt sınıfların, marjinal grupların ve söylemsel olarak sessizleştirilen "öteki"lerin bu süreçte nasıl dışlandığını ya da araçsallaştırıldığını inceler. Stephen Greenblatt'ın (1988) "kültürel poetika" (cultural poetics) ve "sosyal enerji dolaşımı" (circulation of social energy) olarak adlandırdığı bu kuramsal yaklaşım, edebi metinleri tarihsel bağlamın pasif birer yansıması olarak değil, o bağlamı üreten ve dönüştüren kurucu arşiv belgeleri olarak kabul eder. Bu doğrultuda, Michel Foucault'nun (1977) iktidar, bilgi ve söylem arasındaki ilişkiselliği kuran teorik mirasını devralan Yeni Tarihselci eleştiri, resmi tarih yazımında temsili çarpıtılmış ya da bastırılmış madun öznelerin edebi söylem içinde nasıl yeniden inşa edildiğini sorgular. Bu bağlamda Upton Sinclair'in *Şikago Mezbahaları* (*The Jungle*, 1906) başlıklı romanı, 20. yüzyılın başındaki Amerikan endüstriyel kapitalizminin hegemonik yapısı ve tekelci piyasa düzeni içinde, alt sınıf ve öteki figürlerinin söylemsel inşasına dair makro ve mikro-tarihsel bir çatışma alanı sunar. Sinclair, burada yalnızca kurgusal bir anlatı üretmekle kalmaz; 1904 Şikago mezbaha grevleri, dönemin göçmen işçi hareketleri ve "Muckraking" (Çamur Eşelyenler) gazetecilik pratikleriyle doğrudan kesişen alternatif bir tarihsel arşiv üreterek egemen ideolojik söylemin sınırlarına radikal bir müdahalede bulunur (Barrett, 1987; Sinclair, 1906).

Romanın merkezinde yer alan Jurgis Rudkus ve ailesi, Doğu Avrupa'dan (Litvanya) Amerikan endüstri merkezine (Packingtown) büyük umutlarla göç eden yoksul işçi sınıfını cisimleştirir. Karakterlerin taşıdığı bu göçmen kimliği; aşılması imkânsız dilsel bariyerler, etnik farklılıklar ve mekânsal yalıtılmışlıkla birleşerek onları erken 20. yüzyıl Amerikan nativist (göçmen karşıtı) ve yabancı düşmanı söyleminin mutlak "ötekisi" hâline getirir. Edward Said'in (1978) kavramsallaştırdığı "ötekileştirme" (othering) mekanizması, egemen Anglo-Amerikan beyaz kültürünün kendi modern, rasyonel ve medeni kimliğini, bu göçmen bedenleri marjinalleştirerek ve onları adeta birer "alt-insan" (sub-human) seviyesine indirgeyerek inşa ettiğini gösterir. Sinclair'in mezbaha tasvirlerinde göçmen işçiler, yalnızca ekonomik birer artı-değer sömürüsü nesnesi değildir; onlar aynı zamanda üretim bandının (assembly line) mekanik, ruhsuz ve harcanabilir birer parçası haline getirilerek Amerikan Rüyası (American Dream) ideolojisinin ve kontrolsüz kapitalist genişlemenin görünmeyen, sesi kısılmış kurbanları olarak kurgulanır. Dönemin tarihsel belgeleri, örneğin Başkan Theodore Roosevelt'in emriyle hazırlanan ve Şikago Mezbahalarındaki dehşet verici koşulları raporlayan Neill-Reynolds Raporu (1906), romandaki kurgusal sömürünün aslında dönemin kurumsal ve

yasal gerçekliğiyle nasıl birebir örtüştüğünü ve edebi metnin tarihsel gerçeklikle kurduğu diyalektik bağı açıkça ortaya koymaktadır (Roosevelt, 1906).

Yeni Tarihselci perspektifte "öteki", Homi Bhabha'nın (1994) vurguladığı gibi, sadece ana akım söylemin dışına fırlatılmış pasif ve etkisiz bir figür değil; aksine o söylemin içsel çelişkilerini, ikiyüzlülüğünü ve kırılma noktalarını ifşa eden istikrarsızlaştırıcı, tekinsiz bir yapıdır. Jurgis'in maruz kaldığı endüstriyel şiddet, dilsel yalıtılmışlık ve sosyo-kültürel yabancılaşma, dönemin tekelci kapitalist sisteminin yalnızca ekonomik düzeyde değil, ideolojik düzeyde de nasıl mutlak bir tahakküm ağı (networks of power) kurduğunu gözler önüne serer. Paketleme evlerindeki (Packingtown) katı sınıfsal ve etnik hiyerarşi en üstte Anglo-Sakson yöneticilerin, en altta ise sürekli değişen yeni göçmen dalgalarının (Litvanyalılar, Polonyalılar, Slovaklar) bulunması hegemonik Amerikan kimliği ile ötekileştirilen yabancı işçi arasındaki uzlaşmaz sınıfsal yarığı somutlaştırır (Barrett, 1987). Bu durum, edebi metnin dönemin sosyo-ekonomik gerçekliğiyle, sendikalaşma mücadeleleriyle ve işçi sınıfının bastırılan tarihiyle kurduğu söylemsel müzakerenin (discursive negotiation) açık bir göstergesidir (Greenblatt, 1988).

Romanın anlatı yapısı içinde alt sınıf figürlerinin konumlandırılışı ve bu konumu kabulleniş biçimleri, Louis Althusser'in (1971) "İdeolojik Devlet Aygıtları" (ISA) ve "Baskıcı Devlet Aygıtları" (RSA) kuramıyla daha da derinleştirilebilir. Göçmen işçiler; fabrikadaki katı üretim disiplini, yozlaşmış hukuk ve siyaset sistemi, manipüle edilmiş dini kurumlar ve emlak dolandırıcılığı çarkları aracılığıyla kendi maduniyetlerini (subordination) ve ezilmişliklerini farkında olmadan içselleştirirler. Jurgis'in romanın büyük bir bölümünde maruz kaldığı her haksızlığa karşı sistemin vaat ettiği "daha çok çalışacağım" (I will work harder) mitine sarılması, kurumsal kapitalist ideolojinin birey üzerindeki mutlak kuşatıcılığını ve ezilen öznelliğin bizzat sistem tarafından nasıl imal edildiğini belgelemesi açısından manidardır (Althusser, 1971). Dolayısıyla Yeni Tarihselci bir okumayla alt sınıfın ötekileştirilmesi, sadece harici ve fiziksel bir baskı mekanizmasının sonucu değil; öznenin kendi sömürüsüne rıza göstermesini sağlayan, onu sistemin gönüllü bir dişlisi haline getiren içsel, psikolojik ve söylemsel bir inşa süreci olarak okunmalıdır.

Bu çok katmanlı ötekileştirme pratiği, romanın Ona gibi kadın karakterleri üzerinden toplumsal cinsiyet (gender) ekseninde daha da radikal ve yıkıcı bir boyuta ulaşır. Kadın göçmen işçiler, hem endüstriyel kapitalizmin vahşi sınıfsal sömürüsüne hem de fabrikadaki erkek egemen (patriyarkal) iktidar ilişkilerinin taciz ve şiddetine maruz kalarak çifte bir marjinalleşme (double marginalization) yaşarlar. Gayatri Chakravorty Spivak'ın (1988) sömürgecilik ve kapitalizm bağlamında sorduğu "Alt sınıf (madun) konuşabilir mi?" (Can the subaltern speak?) sorusu, Ona'nın trajik metinsel varlığında ve ölümünde en somut karşılığını bulur. Ona'nın sesinin fabrikadaki ustabaşı Connor gibi figürler ve kurumsal yapılar tarafından tamamen bastırılması, yaşadığı ağır travmaların endüstriyel üretim hatlarının gölgesinde görünmez kılınması, resmi tarih yazımında alt sınıf göçmen kadınının sistemsel olarak yok sayılmasının edebi alandaki epistemik bir tezahürüdür (Spivak, 1988). Sinclair, Ona karakteriyle dönemin "Amerikanlaştırma" (Americanization) politikalarının ve endüstriyel ilerleme söylemlerinin arkasındaki insani yıkımı belgelerken, resmi tarihin üzerini örttüğü toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti görünür kılar.

Sonuç olarak *Şikago Mezbahaları*, alt sınıf ve öteki figürlerini sadece estetik birer kurgu ögesi veya ajitasyon aracı olmanın ötesine taşıyarak, dönemin ideolojik, yasal ve tarihsel güç ilişkilerinin çatışma alanı olarak yeniden yapılandırır. Sinclair, dönemin egemen kapitalist, nativist ve sosyal Darwinist söylemlerine karşı, tarihin sessiz sayfalarında ve karanlık mezbahalarında ölüme terk edilen marjinalleri anlatının merkezine yerleştirir; böylece hegemonik tarih anlatısını sorunsallaştıran alternatif bir kültürel metin üretir. Yeni Tarihselci eleştirinin temel düsturu olan "metnin tarihselliği ve tarihin metinselliği" (historicity of texts and textuality of history) ilkesi uyarınca bu edebi temsil; edebiyat ile iktidar, arşiv ile kurgu arasındaki kaçınılmaz diyalektik bağın ve alt sınıfın söylemsel olarak tarihe yeniden ortak edilme imkânlarının en güçlü edebi kanıtlarından biridir (Greenblatt, 2005; Veeser, 1989).

Sonuç

Harriet Beecher Stowe'un *Tom Amca'nın Kulübesi* ve Upton Sinclair'in *Şikago Mezbahaları* adlı eserlerini Yeni Tarihselci kuram çerçevesinde ele alan bu çalışma, edebiyatın ve tarihin birbirini sürekli olarak dönüştüren, dinamik ve söylemsel bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur. Louis Montrose'un "metinlerin tarihselliği ve tarihin metinselliği" ilkesinden hareketle, her iki romanın da sadece yazıldıkları dönemlerin pasif birer yansıtıcısı olmadığı; aksine, dönemin egemen iktidar ilişkilerini, hukuki krizlerini ve ideolojik çatışmalarını aktif bir şekilde müzakere eden kurucu tarihsel belgeler olduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında incelenen ilk eser olan *Tom Amca'nın Kulübesi*, 1850 Kaçak Köle Yasası'nın yarattığı derin ahlaki ve hukuki krize doğrudan müdahil olmuştur. Stowe, kölelik kurumunun vahşetini Protestan ahlakı ve duygusal annelik kültü üzerinden kodlayarak Kuzey burjuvazisinin konforlu mesafeliğini sarsmış ve Amerikan İç Savaşı'na giden süreçte makro-siyaseti şekillendiren kitlesel bir sivil itaatsizlik söylemi üretmiştir. Ancak Yeni Tarihselci çözümleme, metnin bu altüst edici (subversion) gücünün yanı sıra, başkarakter Tom'un mutlak pasifliği ve Hristiyan stoacılığı aracılığıyla egemen beyaz, orta sınıf ve paternalist hiyerarşiyi nasıl örtük bir biçimde yeniden ürettiğini ve sınırlandırdığını (containment) de ifşa etmiştir.

Benzer şekilde, Upton Sinclair'in *Şikago Mezbahaları* adlı eseri, 20. yüzyılın başındaki vahşi endüstriyel kapitalizmin ve göçmen karşıtı söylemin ortasında sessizleştirilen Doğu Avrupalı işçi sınıfının bedenini ve sömürüsünü merkeze almıştır.

Sinclair'in Packingtown mezbahalarındaki gözetim, disiplin ve tahakküm mekanizmalarına yönelik ifşaatları, Foucaultcu bir biyopolitika eleştirisi sunarak Amerikan devlet aygıtını 1906 Et Denetim Yasası ve Saf Gıda ve İlaç Yasası gibi reformları yapmaya zorlamıştır. Bununla birlikte, romanın sosyalist bir devrim hedefleyen radikal enerjisi, devlet iktidarı ve Başkan Roosevelt'in reformist hamleleri vasıtasıyla ehlileştirilmiş; işçi sömürüsüne yönelik köklü eleştiri, serbest piyasa kapitalizmini stabilize eden "tüketici güvenliği" ve "devlet denetimi" sınırları içine hapsedilmiştir.

Sonuç olarak, her iki eser de resmi tarihin "büyük adamlar" ve galipler üzerinden kurduğu homojen anlatıya karşı, tarihin sessiz sayfalarında marjinalleştirilmiş iki grubu"anlatının merkezine yerleştirerek kurucu birer direnç alanı oluşturmuştur. *Tom Amca'nın Kulübesi ve Şikago Mezbahaları*, edebiyatın toplumsal vicdanı uyandırma, yasal reformları tetikleme ve uluslararası kamuoyunu şekillendirme gücünü belgelerken; aynı zamanda edebi estetiğin egemen söylem sınırları tarafından nasıl kontrol altında tutulduğunu gösteren ikili bir yapı sunar. Bu bağlamda edebî metinler, tarihin dışladığı madunların (subaltern) sesini duyurabileceği ve alternatif geçmiş kurgularının inşa edilebileceği en güçlü epistemik sahnelerden biri olmayı sürdürmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: *Dış bağımsız.*
Yazar Katkıları: *Konsept – D.İ., B.C.T.; Tasarım – D.İ.; Denetim – B.C.T.; Kaynaklar – D.İ., B.C.T.; Veri Toplama ve/veya İşleme – D.İ.; Analiz ve/veya Yorum – D.İ., B.C.T.; Literatür Taraması – D.İ.; Yazma – D.İ.; Eleştirel İnceleme – B.C.T.*
Çıkar Çatışması: *Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.*
Finansal Destek: *Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.*
Yapay Zekâ Kullanımı: *Yapay zekâ destekli araçlar (ChatGPT vb.), yalnızca metnin dil düzenlemesi, çeviri kontrolü ve akademik anlatımın akıcılığının artırılması amacıyla kullanılmıştır. Tüm edebi değerlendirmeler, yorumlar ve içerik tamamen yazara aittir.*

Peer-review*: Externally peer-reviewed.*
Author Contributions*: Concept – D.İ., B.C.T.; Design – D.İ.; Supervision – B.C.T.; Resources – D.İ., B.C.T.; Data Collection and/or Processing – D.İ.; Analysis and/or Interpretation – D.İ., B.C.T.; Literature Review – D.İ.; Writing – D.İ.; Critical Review – B.C.T.*
Conflict of Interest: *The authors has no conflicts of interest to declare.*
Financial Disclosure: *The authors declared that this study has received no financial support.*
Use of Artificial Intelligence: *AI-assisted tools (such as ChatGPT) were used solely for language editing and improving academic clarity. All literary interpretations, analyses, and content are entirely the responsibility of the author.*

Kaynaklar

Ahmed, S. (2000). *Strange encounters: Embodied others in post-coloniality*. Routledge.

Althusser, L. (1971). *Lenin and philosophy and other essays*. Monthly Review Press.

Ammons, E. (1986). *Critical essays on Harriet Beecher Stowe*. (Ed.). G. K. Hall.

Armstrong, N. (1987). *Desire and domestic fiction: A political history of the novel*. Oxford University Press.

Arthur, A. (2006). *Radical innocent: Upton Sinclair*. Random House.

Barrett, J. R. (1987). *Work and community in the jungle: Chicago's packinghouse workers, 1894-1922*. University of Illinois Press.

Belsey, C. (1991). *Critical practice*. Routledge.

Bercovitch, S. (1986). *The office of theoretical criticism*. Duke University Press.

Bhabha, H. K. (1994). *The location of culture*. Routledge.

Booth, W. C. (1991). *The company we keep: An ethics of fiction*. University of California Press.

Brannigan, J. (1998). *New Historicism and cultural materialism*. St. Martin's Press.

Bristow, J. (1991). *Empire boys: Adventures in a man's world*. Harvard University Press.

Campbell, D. M. (1997). *Resisting regionalism: Gender and naturalism in American fiction*, 1885-1915. Ohio University Press.

Chakrabarty, D. (2000). *Provincializing Europe: Postcolonial thought and historical difference*. Princeton University Press.

Davidson, C. N. (1986). *Revolution and the word: The rise of the novel in America*. Oxford University Press.

Denning, M. (1997). *The cultural front: The laboring of American culture in the twentieth century*. Verso.

Eastman, M. H. (1852). *Aunt Phillis's cabin; or, Southern life as it is*. Lippincott, Grambo & Co.

Fluck, W. (1999). *The power of images: Otherness and self-fashioning in Harriet Beecher Stowe's Uncle Tom's Cabin. In Elizabeth Ammons (Ed.), Critical Essays on Harriet Beecher Stowe (pp. 201-215)*. G. K. Hall.

Foner, E. (2010). *The fiery trial: Abraham Lincoln and American slavery.* W. W. Norton & Company.

Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge and the discourse on language (A. M. Sheridan Smith, Trans.)*. Pantheon Books.

Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: The birth of the prison*. Vintage Books.

Foucault, M. (1978). *The history of sexuality (Vol. 1: An introduction).* Random House.

Friedman, S. S. (2001). *The historical film: History and memory in media*. Edinburgh University Press.

Gallagher, C., & Greenblatt, S. (2000). *Practicing New Historicism*. University of Chicago Press.

Garis, R. (1971). *The years of the jungle: Upton Sinclair and American socialism*. University of Oklahoma Press.

Gienapp, W. E. (1987). *The origins of the Republican Party, 1852-1856*. Oxford University Press.

Greenblatt, S. (1980). *Renaissance self-fashioning: From More to Shakespeare*. University of Chicago Press.

Greenblatt, S. (1988). *Shakespearean negotiations: The circulation of social energy in Renaissance England*. University of California Press.

Greenblatt, S. (1990). *Learning to curse: Essays in early modern culture*. Routledge.

Greenblatt, S. (2005). *The Greenblatt reader*. University of Chicago Press.

Hartman, S. V. (1997*). Scenes of subjection: Terror, slavery, and self-making in nineteenth-century America*. Oxford University Press.

Hedrick, J. (1994). *Harriet Beecher Stowe: A life*. Oxford University Press.

Howard, J. (1991). *The idea of history in early modern Europe*. Cambridge University Press.

Hutcheon, L. (1988). *A poetics of postmodernism: History, theory, fiction*. Routledge.

Kaplan, A. (1991). *The social construction of American realism*. University of Chicago Press.

Montrose, L. (1989). *Professing the Renaissance: The poetics and politics of culture*. Representations, 26(1), 15-36.

Montrose, L. (1997). *Professing the Renaissance: The poetics and politics of culture. In H. A. Veeser (Ed.), The new historicism (pp. 15-36).* Routledge.

Morrison, T. (1992). *Playing in the dark: Whiteness and the literary imagination.* Harvard University Press.

Phelps, C. (1935). *Upton Sinclair: A study in social protest.* Columbia University Press.

Pratt, M. L. (1991). *Arts of the contact zone*. Profession, 33-40.

Prescott, A. L. (1991). *New historicism and cultural materialism*. Modern Philology, 89(3), 287-309.

Reynolds, D. S. (2011). *Mightier than the sword: Uncle Tom's cabin and the battle for America.* W. W. Norton & Company.

Roosevelt, T. (1906). *Conditions in Chicago stockyards (Neill-Reynolds Report*). Government Printing Office.

Said, E. W. (1978). *Orientalism.* Pantheon Books.

Said, E. W. (1983). *The world, the text, and the critic.* Harvard University Press.

Sinclair, U. (1906). *The Jungle*. Doubleday, Page & Company.

Sinha, M. (2016). *The slave's cause: A history of abolition*. Yale University Press.

Sklar, K. K. (1985). *Catharine Beecher: A study in American domesticity*. Yale University Press.

Spivak, G. C. (1988). *Can the subaltern speak? In C. Nelson & L. Grossberg (Eds.), Marxism and the interpretation of culture (pp. 271-313)*. Macmillan Education.

Thomas, B. (1991). *The New Historicism and other old-fashioned topics*. Princeton University Press.

Tompkins, J. (1985). *Sensational designs: The cultural work of American fiction, 1790-1860*. Oxford University Press.

Veeser, H. A. (Ed.). (1989). *The new historicism*. Routledge.

Vollaro, D. R. (2009*).* Lincoln, Stowe, and the "Little Woman/Great War" story: The anatomy of an active legend*. Journal of the Abraham Lincoln Association*, *30*(1), 22-34.

Yellin, J. F. (2001). *Harriet Beecher Stowe's Uncle Tom's Cabin: A casebook.* Oxford University Press.

Young, J. H. (2012). *The pure food and drug act of 1906.* Princeton University Press.

Zinn, H. (1999). *A people's history of the United States*. Harper Perennial.